

BLOMSTERVENNERS

KLUBB

50 ÅR

1954 – 2004

Blomster
vennen

Supplement 01-2004

Innhold

Forord	1
Begynnelsen – de første årene	2
Klubblivet videre fremover	3
Medlemsmøtene	4
Foredragsholderne	4
Temaene	4
Blomstervenners Klubbs bibliotek	4
Medlemstallet	5
Studiesirkler	5
Importene – busker, stauder, løk	5
Frøimport og -formidling	7
Frøbytte	7
Fra frøbytte til plantebytte	8
Hagebesøk	8
Reiser	9
Private botaniske reiser	10
PM og Blomstervennen	10
Jubileene	11
Prosjekter, engasjement	13
Form og Flora	13
Haven i fokus	13
Fotokonkurransen	13
Gamle pryddplanter	13
Vårtreffet	13
Dokumentasjon av medlemshager	14
Utmerkelser	15
Æresmedlemmer	15
Blomstervenners klubbs stipendieordning	16
Olaf Billes legat for blomsterhagens utvikling	17
Andre utmerkelser	17
Varige spor	18
Klubbens betydning for medlemmene	18
Klubben sett utenfra	18
Resultater	18
Etterord. Tanker ved en milepæl, hvor står vi, og hvor går vi? ...	21

Forord

I forbindelse med Blomstervernernes Klubbs 40-års-jubileum i 1996, skrev Sverre Nordnes klubbens historie i Blomstervennen.

Tanken på å videreføre denne historien til 50-årsjubileet, kom i forbindelse med gjennomgang av det materiale som Erling Dall-Larsen etterlot seg, både tekster, notater og lysbilder. I tillegg har jeg også min mors papirer. Jeg har fulgt klubben helt fra begynnelsen, og har også mitt eget materiale. Det falt naturlig å samle alt dette i anledning jubileet. Høsten 2003 godkjente styret rammer for prosjektet og økonomien. Jeg påtok meg redaktørarbeidet med bistand av Lars Arne Rørtveit.

Helt konkret har jeg gått gjennom styreprotokoller, alle medlemslistene, diverse private notater og lister over tillitsmenn gjennom alle årene. Opplysninger i Blomstervennen har også vært nyttige. I en viss periode var Blomstervernernes Klubb også interessant for pressen, og det foreligger mange avisutklipp med referat fra både hager og medlemsmøter. Også i Norsk Hagetidend ligger artikler av og om medlemmer som bidrar til kunnskapen om Blomstervernernes virksomhet.

Bildene i heftet er hentet fra ivrige medlemmers fotoarkiver, og flere har også bidratt med sine erindringer.

En total kronologisk liste forteller om klubbens utvikling og virksomhet i 50 år, og det foreligger også egne lister over foredrag og styremedlemmer.

Blomstervernernes egen historie avspeiler norsk hagehistorie i siste halvpart av forrige århundre, fra en mager hage tilværelse til et mangfoldig og sosialt hageliv ved århundreskiftet.

Elin Conradi

Selv om det bare er ti år siden forrige jubileum, følte styret allikevel at det var ønskelig med en ny beretning i forbindelse med 50-årsjubileet. Ingen var bedre egnet til å ta på seg denne oppgaven enn Elin Conradi, æresmedlem i klubben, initivtager til og mangeårig redaktør av Blomstervennen, tidligere formann og styremedlem, og anerkjent forfatter av hagebøker. Det må også nevnes at det blandt de som var oppført i en av foreningens første medlemslister fortsatt er en som fremdeles er medlem i 2004, og det er nettopp Elin Conradi.

***På vegne av styret
Jorun Tharaldsen***

Begynnelsen – de første årene

Vi skriver 2004 og det er 50 år siden lektor Olaf Bille fikk den gode ide å sammenkalle spesielt interesserte blomsterdyrkende amatører til et møte i den hensikt å danne en klubb.

Ideen slo godt an og det møtte 40 personer på Berg skole 7. desember 1954. Etter lektor Billes forslag fikk den navnet Blomstervenners Klubb. Til klubbens første styre ble valgt:

Olaf Bille formann, Harry Nilsson viseformann, Grete Jæger Thune kasserer, Ebba Brügger sekretær, Lita Blumenthal og Conrad Platou styremedlemmer, Mimi Elster Andraa og Hroar Dettloff suppleanter. Medlemskontingenten ble satt til kr. 15.-.

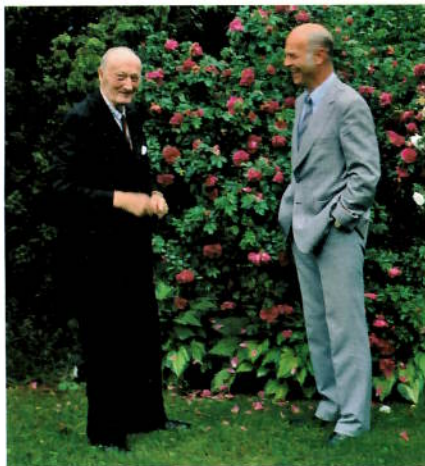
Klubbens første ordinære møte ble holdt 18. januar 1955 i Blindernkjelleren (studenterkantinen). Leien for lokalet var kr. 10 pr aften. Klubbens første foredragsholder var Arne Thorsrud professor i blomsterdyrking på Landbrukshøyskolen, som i sin innledning nevnte at klubben kunne få en stor betydning for hagekulturnivået i vårt land, noe som var meget påkrevet.

Foran neste møte ble det propagandert for klubben og dette resulterte i fullsatt lokale. Til klubbens annet møte 1. februar, hvor Olav Tjønneland var foredragsholder, var medlemstallet øket til 96. Suksessen med klubbens stiftelse viste seg fullt ut ved det tredje møtet 1. mars, idet medlemstallet var ytterligere øket til 127. Fra det fjerde møtet av ble selve møtet med klubbanliggende og foredrag holdt i store kjem. auditorium på Blindern, med efterfølgende selskapeleg samvær i Blindernkjelleren. På dette møtet fremkom det første forslag om plantebytte, men det ble forutsatt at man måtte ha noe å tilby for å kunne få noe.

Det ble holdt fem ordinære møter første halvår, og allerede første sommer ble det foretatt en del hagebesøk, bl.a. hos Henny Løvenskiold på Vækerø Hovedgård.

Høsten 1955 ble Lauritz Rodes forslag til lover for klubben vedtatt med denne formålsparagrafen: «Klubben har til formål å fremme interesse for blomster og blomsterdyrking i hjem og hage.»

Den første medlemslisten fra 1955 viser et medlemstall på 126, herav 12 som fremdeles var medlemmer ved 25 års-jubileet, og én som ennå er medlem i 2004. Allerede det første året begynte en tendens til frøbytte, da Conrad Platou tilbød medlemmene gratis liljefrø.

Klubbens grunnlegger, Olaf Bille. Foto: Knut Lønø.

Det viste seg etterhvert at medlemmene kjente hverandre for dårlig da det første styret ble valgt, og det varte heller ikke lenge før det viste seg at det var meningsforskjeller om hvordan klubben skulle drives. Dette ga seg utslag at flere medlemmer meldte seg ut. Etter en traumatisk periode ble det på årsmøtet høsten 1956 (ved benkeforslag) valgt et helt nytt styre som konstituerte seg slik:

Erling Dall-Larsen som formann, Oystein Rossow som viseformann, Elin Conradi som sekretær, Birgit Astrup som kasserer og Astrid Brun som styremedlem. Varamann var Bett Romstad og Hagbart Jacobsen. Blandt de første saker som det nye styret tok opp, var anskaffelse av navnskilt for medlemmene for at de skulle bli mere kjent med hverandre. De ble borte etterhvert.

Under Erlings ledelse fra 1958 ble det ro i klubben, og medlemstallet og aktivitetene økte. Det ble arrangert et fotokurs med en avsluttende konkurranse, det ble lagt grunnlaget for klubbens bibliotek, det første populære plantebyttemøte ble arrangert, og det ble holdt klubbtafener uten foredrag.

Allerede nå tok styret opp det som alltid har vært et problem for alle blomsterdyrkere, nemlig skilting/etikettering av planter. En hel del zinkskilt ble bestilt fra Ilebu, og det ble gitt oppskrift på blekk til skiltene. 920 etiketter ble solgt.

Etter forslag fra Ruth Rösiö Conradi engasjerte styret seg i en mulig opprettelse av en demonstrasjonshage i Oslo. Som vi vet ble dette aldri noe av. Senere engasjerte Det norske Hageselskap seg i opprettelse av et Hagekultursentrum, som tiden og interessen heller ikke var moden for.

Et annet forslag fra Ruth Rösiö Conradi om å sende ut et PM til hvert medlemsmøte. I alt ble det sendt ut 46 PM om blomster, litteratur og andre hagenyheter, inntil hun døde i 1965.

På årsmøtet 1958 frasa Erling seg formannsvervet, men fortsatte i styret. Klubben var kommet i god gjenge. På møtene i 1958 var det gjennomsnittlig 75 medlemmer tilstede, altså meget god oppslutning. Knut Brodin påtok seg lederskapet fra 1959, og videreførte medlemsarbeidet med foredrag av kjente hagebruksfolk og blomsterdyrkere, hagebesøk, reiser og turer, slik vi kjenner klubben idag.

Klubblivet videre fremover

Formålsparagrafen er kort og sier at klubben har til formål å «fremme interesse for blomster og blomsterdyrking i hjem og hage», men det er Billes visjoner og oppfølgingen og utviklingen senere som har gjort at Blomstervenners Klubb har fått en spesiell karakter/betydning.

Bille så for seg en forening hvor hageeiere og blomsterelskere kunne møtes i vinterhalvåret for å snakke om blomster og hager og lære av hverandres erfaringer. Foreningen skulle også være et forum for diskusjon av markedets nyheter. Om sommeren skulle det ikke være møter. Da skulle ledig tid reserveres for hagen.

Disse retningslinjene har vært en ledesnor for klubbens virksomhet i alle år. Men med så mange interesserte medlemmer har det på en naturlig måte utviklet seg forskjellige andre aktiviteter, som har fått stor betydning for klubbens virksomhet.

Sommeren brukes, som Bille tenkte seg det, til å ta hånd om egen hage, importerte planter og frøplanter, gå på plantebytte-møter, hagebesøk og til reiser, mens om vinteren brukes tiden til medlemsmøtene, studiesirkler, litteratur og bestilling av frø.

Medlemsmøtene

Den største og viktigste aktiviteten har alltid vært foredragene, 8 hvert år helt fra begynnelsen, altså ca 400 foredrag alt i alt.

Våre egne medlemmer har meget på hjertet og sier aldri nei til å bringe sine opplevelser og kunnskaper videre. Et 20-tall av dem har holdt opptil flere foredrag hver. Gjennom årene har et 30-tall kjente norske og svenske fagpersoner og eksperter innen botanikk og havebruk holdt både underholdende og opplysende foredrag for oss. Blomstervenners klubb har med årene fått så stor respekt i fagkretser at det aldri er nei i deres munn til å holde foredrag.

Gruppe- og temamøter hvor medlemmene kunne diskutere sine spesialinteresser har vært holdt en rekke ganger, og har vært svært populært.

Foredragsholderne

Arne Thorsrud var den første. Senere kom, i kronologisk rekke, personer som Olav Aspesæter, May Sandved, Per Sunding, Olav Gjærevoll, Olaf Bille, Ove Arbo Høeg, Rolf Y. Berg, Knut Lønø, Ragnhild Sundby, Per Magnus Jørgensen, Lasse Kjøgel, Mette Eggen, Finn Haugli, Klaus Høiland og Per Salvesen.

Fra Sverige kom kjente fagfolk og amatører som Tor Nitzelius, Erik Johansson, Lars Jibrandt, Kenneth Lorentzon, Henrik Zetterlund, John Alebring, Jan Lindmark, Christa Holm, Ove Jaktlund og Mona Holmberg.

Av internasjonale personligheter kan nevnes Jean Kingdon Ward Rasmussen, gift med den kjente Frank Kingdon Ward.

Temaene

Vi har fått høre om og se bilder fra fremmede land i alle verdensdelene, som f.eks Afrika, Arktis, Burma, Chile, England, Kina, Nepal, Russland, Spania og Tyrkia.

De fleste foredragsholderne har vært spesialister på sine felt. Temaer som *Clematis*, *Trillium*, roser og løk har vært meget populære. Også slektene *Lilium*, *Paeonia*, *Corydalis*, *Hepatica*, *Primula*, *Meconopsis*, *Rhododendron*, *Magnolia*, *Campanula*, *Iris* og *Hoya* har vært behandlet, ca 50 i alt. Formering og såing har vært populære temaer, likeså busker og trær, og mer praktiske emner som gress, surjord og skadeinsekter. Også interessen for vår egen flora og botanikk har resultert i mange foredrag.

I tillegg til mange generelle foredrag om hager og parker, har det også vært flere foredrag om sommerblomster og potteplanter og miljøspørsmål.

Blomstervenners Klubbs bibliotek

Behovet for å eie bøker til utlån dukket opp med en gang: Første kimen til et bibliotek ble lagt i 1959, da Norsk hagebruksleksikon og Thorsrud og Reisæters: Norske plante-

navn ble anskaffer, den gang to viktige bøker for Blomstervenner. I løpet av årene har klubben arvet og kjøpt en lang rekke både nye bøker og gamle bøker, slik at biblioteket i 1985 besto av over 150 titler. Etterhvert ble mengden så stor at det var vanskelig å ta vare på bøkene. Det ble ved salg foretatt en opprydning, men samtidig økte innkjøp av ny og moderne litteratur. I jubileumsåret består utlånslisten av ca 350 titler, og det satses jevnlig på ny aktuell litteratur. En hvilende liste med ca 40 mer eller mindre antikvariske hagebøker inneholder en del tyske og norske perler fra 1920-og -30-årene, og de er en viktig del av klubbens kultur. Titlene i vårt bibliotek er typisk for utviklingen av hagelitteratur, idet de første bøkene har generellt innhold, mens dagens bøker er mer orientert mot spesielle slekter.

Medlemstallet

I begynnelsen var klubben en ren Oslo/Akershus-klubb med 40 medlemmer. Antallet varierte frem til midten av 1970-årene, da det begynte å dukke om medlemmer utenfor Oslo-regionen. I løpet av de neste 10 årene fikk vi ca 100 nye medlemmer. Senere har det vært en langsom stigning til 400-450 i flere år. Nå ved 50-årsjubileet passerer vi straks 500 medlemmer.

Ca 1/3 av oss bor på Sør- og Vestlandet, 10% i indre Østlandet, 10% nord for Trondheim, og resten, halvparten, dyrker sine hager i Oslo/Akershus-regionen.

Søkningen til medlemsmøtene har alltid vært meget stor, det er som regel 60-70 tilstede på fordragene.

Studiesirkler

I 1980 ledet Finn Wischmann en studiegruppe i botanikk, og i 2000 ble det startet en studiesirkel om alpine planter, et tema som fortsetter i år. I jubileumsåret forsøker interesserte å samles i i en Trillium-sirkel.

Importene – busker, stauder, løk

Blomstervenners klubb ble startet bare 10 år etter at 2. verdenskrig var slutt, og mange av oss husker hvor lang tid det tok før landet kom i gjenge igjen. Privat import av planter og løk var vanskelig, den var forbeholdt den profesjonelle delen av plante-markedet. I klubbens papirer er det notert import fra Magnus Johnson i 1960, uten at det står noe om omstendighetene.

Selv om enkelte medlemmer sporadisk allikevel hadde fått importert planter i beskjeden skala, var det *Arne Heilemann* som gjennom sitt pionerarbeid i 1978 la grunnlaget for import i større skala. Til tross for mange vanskeligheter klarte han å få myndighetene til å gi importlisens for planter og løk som ikke kunne kjøpes i Norge. Han lot seg ikke skremme av tidligere dårlige erfaringer med felles løkimport, men klarte å få et gjenstridig departement til å gi klubben

Tulipa humilis 'Alba Coerulea Oculata'. Foto EC.

lisenser. Arne var den første «importøren» og ble fulgt av Ragnar Sandbrekke, Hedi Johansen, Kari Wang og Rolf Wahlstrøm.

I 1989 overtok Jorun Tharaldsen staudeimporten, og Inge Adler Bruhn løkimporten. Disse ordner alle formelle papirer for oss og begge har holdt på frem til idag. Etterhvert er dette blitt en stor virksomhet med et stort antall «kunder» og medhjelpere. De enkelte medlemmene er selv ansvarlig for importen, men styret legger til rette.

Noen tall vitner om denne virksomheten:

Det første året, i 1978, ble det importert 206 sorter løk, i alt 84 kilo og 5000 løk.

Allerede neste år, i 1979 ble det importert 200 kg løk, og vi importerte historiske roser fra V. Petersen, og stauder fra Kærnehuset, begge Danmark.

Berit Østbys interesse for *Clematis* har resultert i import av noen tusen planter, hovedsaklig fra Magnus Johnson i Sverige, allerede 300 planter i 1979 og 800 planter i 1991. Samlet import var på kr. 22.000.- og en fjerdedel av medlemmene deltok.

I 1986 importerte vi *Rhododendron* fra Tyskland, takket være Hedi Johansens kontakter.

I 1990 var 75 medlemmer med i import av 800 planter fordelt på 450 arter sorter og 155 slekter.

I 1991 ble det importert løk for kr 20.000.-, 300 stauder for kr. 22.000.- fra Sündermann i Syd-Tyskland og 800 *Clematis* for kr. 20.000.-, samt *Magnolia* fra Tyskland.

I 1993 importerte vi *Paeonia* fra Krupke i Sverige.

I 1998 håndterte Inge 400 kg løk, 27.650 stk i alt.

I 2001 satset styret på import av spesielle busker fra Gullmarsfjorden planteskole i Sverige.

I 2003 importerte 70 medlemmer løk for ca kr. 35.000, dessuten kom det 650 *Clematis* fra Jan Fase i Holland, og 700 stauder fra Sündermann.

Det sier seg selv at dette er en stor virksomhet med et stort antall «kunder» og medhjelpere, som legger ned et betydelig arbeid. I tillegg til denne type import som tilbys alle medlemmene, foregår det adskillig privatimport.

Av spesielle planter som har blitt populære, er kanskje *Trillium* som også er blitt foreningens logo. En av de første i landet var muligens *Trillium grandiflorum* i Ruth Rösiö Conrads hage i 1945. De *Trillium*-interesserte henter sine planter bl.a. fra Potterton & Martin. *Clematis* er også en av de mest populære slektene.

Akkurat i begynnelsen av vårt jubileumsår kom den gledelige meddelelsen at man nå kan kjøpe plan-

Prunus serrula. Foto: Berit Østby.

Clematis 'Romantika'. Foto: Berit Østby.

ter fra utlandet uten importtillatelse. Sunnhets sertifikat må man fremdeles ha, og det er fremdeles også forbud mot import av en del planteslag.

Frøimport og -formidling

Heller ikke privat import av frø fra utlandet var enkelt.

I 1960 ble det et begrenset forbud mot privat import av frø, noe som både bekymret og opprørte medlemmene og styret engasjerte seg bl.a. sammen med Hageselskapet. I slutten av 1970-årene var det fremdeles problemer med slik import, men klubben fikk frøgaver: Gjennom Siri Horntvedt på Landbrukshøgskolen på Ås fikk vi frø fra den norske Koreaekspedisjonen i 1967, og originalt frø fra New Zealand gjennom arboretet på Milde.

Endelig, i det nye hundreåret løsnet det: Det er nå lov å importere 50 porsjonspakninger frø på inntil 30 g hver.

Frøbytte

Fra 1982 ble Blomstervenners Klubb sammen med Botanisk hages Venner tilbudt overskuddsfrø fra Botanisk hage. Dette ble svært populært med 70-80 «kunder».

Mange av medlemmene har også i mange år deltatt i Trädgårdsamatörernas frøbytte, både som givere og mottagere. Tilsvarende frøbytte arrangeres også av de fleste store utenlandske foreningene, bl.a. i England og Amerika.

Dessuten importerer også mange medlemmer selv frø fra utlandet, dels fra store frøfirmaer, men også fra innsamlinger fra internasjonale frøekspedisjoner. Enkelte medlemmer har sådd flere hundre slag hvert år!

Alt dette har bidratt til en enorm mengde uvanlige planter i medlemmenes hager, noe som også kommer til syne på plantebyttene. Det har også resultert i at det i 2000 ble opprettet en frøklubb, med tanke på frøbytte. Det ble stor respons, både hos givere og mottagere. Frøbyttet viste i 2003 at 36 medlemmer har donert 450 arter/sorter, noen opp i flere titalls sorter. Giverne kommer fra hele landet.

I dette avsnittet har vi vist hvor vanskelig det har vært å utvikle et mangfoldig plantelivet i hagene. Men vi ser at det langsomt glir fremover, og ikke minst at Blomstervenner selv vil formidle kunnskaper og gleder og ikke lar seg kue i sin optimistiske trang til utvikling og dermed bidra til større hageglede allment sett.

Plantebyttemøte i Botanisk hage på Tøyen. Foto: Lars Arne Rørtveit.

Fra frøbytte til plantebytte

Det aller første forsøk på å bytte planter var allerede våren 1955, men det gikk flere år før møtene fikk den form de har nå. Plantebytte er blitt en av klubbens mest populære aktiviteter.

De første årene møttes man hjemme i medlemmenes hager, men fra 1990 har vi fått anledning til å holde disse møtene i Botanisk hage, noe som også forsterker forholdet til dette miljøet. Dessuten er møtene lagt til lørdager for å gi medlemmer langt utenfor Oslo mulighet til å delta, noe ganske mange benytter seg av – sikkert også for å treffe likesinnede.

Mange nybegynnere går fra disse møtene med et rikt planteutvalg. Andre kan få sitt ønske oppfylt i form av en lenge ettertraktet skjønnhet eller sjeldenhet. Det er ikke nødvendig å bringe med seg planter for å kunne ta med noe hjem. Noen av de medbragte planter loddes ut, men de aller fleste legges ut til selvbetjening. Auksjon av planter har også vært populært.

I 1982 ble det foreslått å selge de fineste plantene på byttemøtene for en mindre sum. Pengene skulle fordeles mellom produsent og klubben. Dette skapte sterk diskusjon i styret, var det verdig for blomstervenner å ta betalt for sine delinger og frøplanter? Etterhvert er dette akseptert, til og med en ønsket måte å fordele «goder» og utvide kunnskaper på.

Mange medlemmer kommer tilbake etter noen år med *sine* overskudd av de plantene de tidligere har fått fra frø eller på byttemøtene. Eksempel på dette er at den som i sin tid sådde den lite kjente *Glaucidium palmatum* med stort hell, senere kunne glede mange blomsterelskere med denne attraktive planten.

En dyrebar *Lilium martagon* var. *cattaniae* fra en hage, ble av sin nye eier både delt og krysset med andre martagonliljer- og krysninger. Følgen er at en stor variasjon av liljer nå vokser i mange blomstervenners hager.

Slik kan vi oppleve at en tapt og spesielt vakker plante både kan komme tilbake til opprinnelige eier, og holdes i live i kultur i flere hager.

Hagebesøk

Olaf Billes intensjoner var at om vinteren skulle man møtes for å utveksle erfaringer, og om sommeren dyrke sin hage. For blomstervenner flest burde det også være naturlig å møtes om sommeren i hverandres hager. Alle hager er forskjellige, og alle blomsterdykere har noe spesielt å vise frem. Besøkene er stimulerende, og vi får nye ideer og løsninger på problemer knyttet til egen hage, og ikke minst personlige kontakter.

De første årene hvor det var private plantebytter, ble dette også en mulighet til å besøke andres hager. Det er senere gjort mange forsøk på å initiere til personlige

hagekontakter. Det har vært forsøk med «Åpne hager», og tillyste hagebesøk. Det later til at mange syns det er vanskelig å ta slike initiativ. Det som er blitt svært populært er når styret arrangerer en-dags eller helgetur til en serie hager i et distrikt, kombinert med besøk i planteskoler og hagesentra.

Reiser

Etter ca 10 år oppsto stor lyst til å se hager utenfor Oslo-området. Det ble en lang rekke turer både innenlands og til Sverige.

Den norske botanikeren Per Wendelbo, som var bestyrer i Botaniska Trädgården i Göteborg, var på besøk hos oss i 1961. Det er nærliggende å tro at dette førte til nærmere kontakt med hageinteresserte i Göteborg og Sällskapet Trädgårdsamatörerna.

I 1967 var klubben på sin første tur til Göteborg og Wendelbo viste oss rundt.

I årene 1974 til 1992 gikk det nesten hvert år fellesreiser til STAs riksmøter med besøk i vakre og inter-

*Også et trau er en liten hage.
Foto: EC.*

Plantekjøp hos Borgny. Foto: Ragnar Sandbrekke.

*Østfold-turen
2000. Foto: EC.*

Endeløs deltagerrekke på hagebesøk med Trädgårdsamatörerna. Foto: Ragnar Sandbrekke.

Hos Heddy Astrup på Risholmen utenfor Hankø. Foto: EC.

essante hager i Sverige. Det har også vært fellesturer til store evenemang i Botaniska Trädgården i Göteborg. Nå er det jo slik at langt flere selv kjører bil, og det er blitt mer av individuelle reiser. Vi har også reist på mange helgeturer i eget land. Disse reisene har

gitt klubbens medlemmer utvidet kunnskaper om planter og hagekultur og mange gode venner.

Klubbens gode kontakt med STA har også resultert i gjensisitt. 1977 var Blomstervenners Klubb selv vertskap for Trädgårdsamatörernas besøk i Oslo. Reisene i Norge har på samme måte gitt kontakt og vennskap med medlemmer utover i landet.

Private botaniske reiser

Flere av medlemmene har i senere år reist til fjerne botaniske mål, Syd-Amerika, Nepal, Kina og interessante områder i Europa.

Alle de reisende medlemmer har gledet klubbens medlemmer med foredrag og vakre lysbilder fra disse fjerne himmelstrøk, og med artikler i medlemsbladet. Og ikke bare glede, men også kunnskaper om fremmede planter og muligheter for å dyrke dem her hjemme.

PM og Blomstervennen

I Blomstervenners Klubb har det alltid vært viktig å kunne formidle til medlemmene erfaringer om planter, informasjon om nyheter om planter og hagedyrking.

Det første tiltak for å spre slik opplysning, var Ruth Rösio Conrads «PM for Blomstervenners Klubb». Det besto av et eller to A4-ark med nyheter, tips og annet

småstoff, ble jevnlig sendt medlemmene sammen med innbydelse til møter.

Fra 1957 til 1964 kom det i alt 46 P.M, og de er samlet i et eget hefte som ligger i klubbens bibliotek.

Etterhvert som klubben vokste og fikk medlemmer langt utover Oslo-regionen, meldte det seg et behov for bedre kontakt med alle som ikke kunne delta på Klubbmøtene. Elin Conradi, som var medlem av styret, lanserte ideen om et medlemsblad. Hun ble redaktør med Lisen Haanes og Målfrid Enge som redaksjonsmedlemmer.

Bladet fikk navnet Blomstervennen, kontaktblad for Blomstervenners Klubb, og første nummer kom ut 7. oktober 1978.

Som medlemsblad flest vaklet det seg i gang både hva gjaldt innhold og tidspunkt for utgivelse. Bladet var en frivillig overskuddsak for redaktøren, som ellers hadde et travelt yrke.

Det er kommet fire nummer i året og i tillegg ble det gitt ut temanummer om spesielle emner som Primula, Trillium, lyng, Clematis, Orkideer og «Anemoner». Det er også sendt ut andre skrifter, som f.eks. «Betydningen av noen latinske plantenavn» og «Noen engelske ord for Blomstervenner».

Produksjonen var ytterst enkel: en skrivemaskin, senere en PC, og en vanlig kopimaskin.

Til 25-årsjubileet i 1979 ble det utgitt et spesielt jubileumsnummer med farvet omslag, og 40-årsjubileet i 1994 ble markert ved at hele årgangen hadde farveomslag. I tillegg ble det laget et særtrykk som vedlegg til Norsk Hagetidend, hvor en lang rekke medlemmer fra hele landet bidro med beskrivelse og erfaring med spesielle planter.

I 2001 trakk Elin Conradi seg som redaktør. Da hadde hun stått ansvarlig for nesten 100 nummer av Blomstervennen. Fra 2002 har Grethe Li ført redaktørarbeidet videre sammen med Geir Moen og Tommy Tønsberg. Bladet kommer fortsatt fire ganger i året, men nå i en mer teknisk profesjonell utførelse og med farveomslag.

Medlemsbladet har vært og er et viktig ledd i klubbens liv med informasjon og som forum for utveksling av erfaringer om planter og hage-kultur. Bladet har på den måten kunne bidra til kontakt mellom fjerntboende medlemmer og klubben.

Av andre publikasjoner kan det tenkes at noen av medlemmene fremdeles eier Harry Damms orientering om frøformering av stauder, i alt 10 sider med gode råd. Han solgte selv uvanlige planter som folk sto i kø på Stortorvet for å få kjøpt.

Av- og påtroppende redaktør
Elin Conradi og Grethe Li.

Jubileene

Blomstervenners klubb har alltid vært seg sin betydning bevisst ved at vi feirer jubileer,

Jubileet 1994.
Foto: EC.

og på den måten feirer både oss selv og markere våre interesser.

I 1964 feiret vi 10-årsjubileum med høytidelig festmiddag, spesielle gjester og utnevning av æresmedlemmer: Først og fremst Olaf Bille, naturligvis, men også Erling Dall-Larsen og Ruth Rösiö Conradi.

Bille skrev en notis i Dagbladet, som var hans forum for hageartikler hele sommeren: «I de år som er gått har klubben på forskjellige måter prøvd å gjennomføre sitt opprinnelige program med foredrag av spesialister, kurs, hagebesøk, ekskursjoner. Han pekte også på at hagepratene på møtene bidrar til å sveise medlemmene sammen i et hyggelig kameratskap. Med bare 100-150 medlemmer er det ingen stor forening, men den vil forhåpentlig vise seg å være levedyktig ved neste jubileum.»

Og det viste seg å være tilfelle da vi feiret 25-årsjubileet i 1979 med en fest hvor 75 personer var tilstede.

Alexandra Gundersen ble utnevnt til æresmedlem, og Hageselskapets hederstegn ble tildelt Ragnar Falch Andersen og Elin Conradi.

I 1984 ble 30-årsjubileum ikke feiret, bare markert på et møte.

40-årsjubileet ble feiret i pinsen 1994 med hovedbase i Botanisk hage på Tøyen i Oslo. Det ble første gang medlemmer fra forskjellige deler av landet fikk anledning til å treffe hverandre. Programmet var foredrag av Kari Wang om nye planter som vi bør kunne dyrke og av Gunvor Overås om surjordshagen og torv, begge dagsaktuelle temaer. Det var plantesalg, utlodning og bussreiser til flere private hager og selvfølgelig en stor jubileumsmiddag.

Prosjekter, engasjement

Form og flora

Etter at den store hageutstillingen ble arrangert på Frogner i 1965, gjorde hagebruksmiljøet igjen forsøk på å opprette en studie demonstrasjonshage med grunnlag i denne utstillingen. Klubben kjøpte en andel på kr. 1.000.- og fikk tildelt en «tomt», hvor vi skulle kunne demonstrere Blomstervenners Klubbs virksomhet. Erling Dall-Larsen og Elin Conradi sto for planlegging og anlegg. Bare ett år senere måtte planene avbrytes.

Haven i fokus

Hageselskapet arrangerte i 1971 en foredragsserie om «Haven i fokus», og blandt blomstervenner var det så mange dyktige folk at klubben kunne hjelpe med foredrag.

Fotokonkurransen

I 1993 ble det forut for 40-årsjubileet 1994 utlyst en fotokonkurransen med oppgitt motiv: *Trillium*, *Lilium* og *Paeonia*. Tanken var å lage brevkort. *Trillium*-bildet ble vunnet av Sverre Nordnes, og det er det kortet som fremdeles er til salgs. Han fikk også premie for sitt bilde av *Paeonia peregrina*. *Lilium*-bildet ble vunnet av Liv Horn, og medlemmenes valg falt på: Liv Horns bilde av *Phacelia campanulata*.

Trillium grandiflorum. Foto: Sverre Nordnes.

Gamle pryddplanter

I 1997 startet Det Norske Hageselskap prosjektet «Ta vare på gamle pryddplanter», et prosjekt som nå er avsluttet men selve arbeidet fortsetter i offentlig regi (Nordisk genressursutvalg). Elin Conradi var klubbens representant og prosjektrapport ligger i Arkivet.

Vårtreffet

Botanisk hages Venner har i en årrekke arrangert et Vårtreff i Botanisk hage.

*Blomstervernens klubbs fjellhage på Vårtreffet 2000.
Foto: EC.*

Blomstervernens Klubb har siden 1993 deltatt sammen med en rekke andre «grønne» foreninger. Klubbens hensikt er på denne måten å vise frem spesielle planter, og ivrige styremedlemmer har laget små hagepartier for å vise publikum hva man kan få til.

Dokumentasjon av medlemshager

Flere av medlemmene har gamle interessante og spesielle hager, som er inspirerende og kjent langt utenfor klubben. Noen av dem kan også vurderes som bevaringsverdige ut fra sitt tidstypiske anlegg og plantevalg. Etterhvert som eierne blir eldre og vanskelig kan holde hagen i hevd, kan den forfalle og dokumentasjon av forrige århundres hagekultur kan gå tapt.

Styret i klubben har diskutert mulighetene for i allefall å registrere noen av disse hagenes innhold, selv om det ikke finnes noe system eller resursser for bevaring. Men noe er gjort. Sverre Nordnes, Kari Wang og Elin Conradi har samlet stoff om Erling Dall-Larsen og hans hage og overlevert en slik dokumentasjon i form av tekst og dias til styret.

Flere medlemshager er også dokumentert i boken «Gjennom hageporten» som kom på Landbruksforlaget i 2000. Boken er skrevet av Elin Conradi, Mette Eggen, Madeleine von Essen og Knut Langeland, og den inneholder foruten beskrivelse av Erling Dall-Larsens hage også beskrivelser av Ruth Rösiö Conrads og Dag Tjernshaugens hager. («Gjennom hageporten til hundre års hageglede», Landbruksforlaget 2000.).

Elin Conradi har selv beskrevet sin hage i boken «Min villhave» (Gyldendal Fakta 1997).

Hedi Johansens hage er nå presentert på Internett med tekst og bilder.

Utmerkelser

Mange blomstervenner har gjort seg bemerket på mange måter, i konkurranser av forskjellig slag, med hederspriser og gjennom tildeling av stipendier. Redaktøren har nok ikke kunnet registrere alle medlemmer utover landet som er premiert, men her er noen:

Æresmedlemmer

Jubileer er ofte en god anledning til å utnevne æresmedlemmer.

I Blomstervenners Klubb har det alltid vært noen ildsjeler som har gått inn for opplysning om hagekultur, planter og blomster og som alltid har stilt opp for et oppdrag i klubben. Allerede 7. desember 1964, ved 10-årsjubileet, ble

Olaf Bille, Ruth Rösiö Conradi og Erling Dall-Larsen utnevnt til klubbens første æresmedlemmer for sine utrettelige engasjement.

Olaf Bille som døde i 1989, fikk naturlig nok denne utmerkelsen som stifter av Blomstervenners Klubb.

Ruth Rösiö Conradi, som døde i 1965, var en av dem som ydet et stort bidrag med sine 50 PM til medlemmene. Hun lot også medlemmene få del i sin erfaring ved aktive demonstrasjoner av planter og blomster i klubbens første 10-årsperiode.

Erling Dall-Larsen, som døde i 1999, var i betydelig grad med på å prege klubbens miljø allerede fra de første årene. Han har vært medlem av styret i 10 år, hvorav 2 år som formann. Hans hage har vært som en demonstrasjonshage og flittig besøkt av klubbens medlemmer, og andre interesserte fra inn- og utland. Han var dessuten en ettertraktet foredragsholder både i klubben og i hagelag rundt om i landet, fra nord til syd. Klubbens fjerde æresmedlem, *Alexandra Gundersen*, som døde i 1987, ble

utnevnt ved 25-årsjubileet i 1979 for sitt engasjement og spredning av blomsterglede. Hun deltok meget aktivt fra 1959, som styremedlem i 12 år. I 10 av disse årene tok hun seg av våre bøker og våre reiser, og på møtene har hun bidratt sterkt med sine vår- og høstbuketter.

Sverre Nordnes og Erling Dall-Larsen. Foto: EC.

Alexandra Gundersen og Trädgårdsamatörens tidigare redaktör, John Alebring.

I løpet av de siste årene er det utnevnt ytterligere fem æresmedlemmer:

På julemøtet i 1989 ble *Sverre Nordnes* hedret for sine i alt 8 år som formann, for sin sentrale rolle i klubbens faglige virksomhet. Han er en av de bærende krefter og en hjelp som tungvekter når det gjelder kunnskaper om planter og formidling av dem.

På samme møte ble *Elin Conradi* æret for sitt aktive engasjement på så mange områder av klubbens virksomhet. Hun fikk ideen til

Blomstervennen, klubbens blad, der hun har vært den selvskravne redaktør både for bladet og for alle temanummerne som er kommet.

På årsmøtet i 1992 var *Ragnar Sandbrekke* en klar kandidat til æresmedlemskap, også han med lang fartstid som formann og styremedlem. Han har alltid satt sitt preg på klubbens virksomhet med sitt humør og sangglede, sin enorme formidling av planter, og i tillegg sin evne til kontaktskapende virksomhet med andre hagemiljøer.

På årsmøtet i 1999 ble *Kjellaug Randsborg* utnevnt til æresmedlem for sin langvarige innsats for klubben. I syv år skjøttet hun klubbens etterhvert større og større formue på en betryggende måte.

Klubbens foreløpig siste æresmedlem ble i 2000 *Hedi Johansen*, som takk for alt sitt engasjement for klubben. Hun døde allerede året etter.

Blomstervenners klubbs stipendieordning

ble etablert i 1997 for å «...fremme interessen for blomster-dyrking ved å oppmuntre medlemmene til å f.eks. utprøve nye sorters vekstmuligheter eller overlevelsessevne...» er tildelt:

Torill Aanersrud på Jessheim for utprøving av nye sorter *Rhododendron* og liljer (2000).

Ole P. Olsen i Nordkjosbotn for utprøving av nye stauder, løk og knoller (2000).

Geir Moen på Kongsvinger til forskning og frøformering av *Cypripedium* (2001).

Dag Tjernshaugen, Nesodden for å etablere et område i sin hage inspirert av høystaudeengene (2003).

Olaf Billes legat for blomsterhagens utvikling

ble opprettet ved en bestemmelse i hans testamente, der halvparten av beløpet ved salg av hans enebolig på Tåsen i Oslo, etter hans død i 1989, ble gitt som grunnkapital til legatet. Det ble første gang delt ut i 1990 til Erling Dall Larsen og i 1993 til Elin Conradi, begge for sine innsatser i hagesak.

Samme år ble Blomstervenners Klubb selv – og i forbindelse med 40-årsjubileet – tildelt kr. 20.000.- fra legatet.

Tildelingen til Blomstervenners Klubb kan tolkes som bevis på den betydning alle Blomstervenner har hatt for å virkeliggjøre Olaf Billes tanker om blomsterhagens betydning og utvikling.

Senere har Ole Jonny Larsen, Gunvor og Jostein Overas, Borgny Mansas, Liv Aanerud, Karin Bredeesen, Dag Tjernshaugen, Berit Ostby og Helen Fredholm fått midler fra legatet for utprøving av forskjellige planter og anlegg.

I 2003 ble Blomstervenners Klubb igjen tildelt kr 20.000.- i forbindelse med 50-årsjubileet i 2004.

Andre utmerkelser

Hageselskapet, Oslo kommune og noen ukeblad har også opprettet priser, som flere av våre medlemmer har fått:

Hageselskapets hederstegn for forskjellige typer engasjement er gjennom årene tildelt bl.a. Erling Dall-Larsen, Arne Åman, Ragnfrid Svenggaard, Elin Conradi, Ragnar Falch Andersen og Knut Lønø (også æresmedlem).

Forskjellige hagelag og ukeblad har premiert eierne av disse hagene: Hedi og Leif Johansen, Berit Ostby og Eivind Damsleth, Liv Aanerud og Madeleine von Essen.

Oslo kommunes hagepriser er tildelt Erling Dall-Larsen, Ragnar Falck Andersen, Agnethe og Maurits Skagestad, Ruth og Per Selrod, Hedi og Leif Johansen, Eva Bovim og Elin Conradi.

St. Hallvardsmedaljen som «tildeles personer som har gjort en særlig verdifull innsats for Oslo kommune eller på annen måte har gjort seg fortjent til byens påskjønnelse» ble i 1982 tildelt Ragnar Falck Andersen.

Roseforeningen har årlig premiering og flere av medlemmene i Blomstervenners Klubb har engasjert seg spesielt i roser og er aktive i Roseforeningen. Av premievinnere har vi notert bl.a.: Øystein Rossow, Kari Wang, Gunvor Overås, og Kari og Johan Fagernæs.

Ved Alpin-utstillingene i Göteborg har Hedi Johansen, Gunvor Overås og senest Geir Moen oppnådd premier for sine planter.

Geir Moens premie. Foto: GMM.

Varige spor

Klubbens betydning for medlemmene

Hva gjør dette hage- og plantelivet med oss?

Vår viktigste kapital er gleden over store og små begivenheter, over grenseoverskridelser, gleden over å komme ut i hagen etter vinteren, få frø i jorden, se dem spire, treffe venner i hagen igjen og besøke andres hager. Alle har vi forskjellige forutsetninger, alle hagene er like interessante. Hagebesøk har vist oss at hager ikke er noe entydig begrep, ingen hager er like, ingen hager er riktigere eller finere enn andre, men alle er på sin måte uttrykk for eierens interesser og muligheter.

Mange varige vennskapsbånd er knyttet over en plante eller i en hage. Vennegruppene lever et intenst sommerliv i hverandres hager. Vi blir inspirert, oppmuntret, nysgjerrige, og lærer og opplever. Klubbmiljøet er den beste kontaktskaper og læremester. Medlemskapet byr også på nye kontakter og mange fristende og utfordrende tilbud av planter på byttemøtene, hvor medlemmene øser ut av sin overflod.

Hagereiser i inn- og utland og rapporter fra reiser i andre lands landskap, gir nye og betydelige kunnskaper om planter og hagekultur.

Klubben sett utenfra

Professor Thorsruds ord på klubbens første møte om at «Hobbyhage-brukerne skal en ha respekt for. De har alle sine spesialiteter og erfaringer som slår fagfolkene ned i støvlene. Hagekulturen hos oss ligger på lavmålet og det kan denne klubben være med å rette opp.

Også Morgenbladet mente at en klubb som på sitt annet møte kunne mønstre over 200 deltagere med rette kunne sies å ha berettigelse. Reporteren gjorde også et nummer av at det var så mye som 1/3 mannlige deltagere.

I 1994 fikk klubben tildelt kr 20.000.- av Billes legat med bl.a. slik begrunnelse: «... Ikke minst har den gjort det mulig for medlemmene å skaffe seg planteslag som handelen ikke har funnet lønnsomme... Det er for en stor del klubbens fortjeneste at Oslo-området har hager som er interessante reisemål for hagelag og andre planteinteresserte fra inn- og utland».

Ved 50-årsjubileet i 2004 har vi igjen fått et slikt beløp.

Resultater

Blomsterverners Klubb er nå en meget respektert forening med medlemmer hvis interesser spenner over alle plantegrupper, ville planter, skyggeplanter, løker og busker og trær; alle typer hager og plantemiljøer, fjellhage, surjordsbed og skogbunn er representert. Mange medlemmer arbeider bevisst på å utvikle sine kunnskaper, noe som betyr at de har fått lang erfaring og høyt utviklede personlige kunnskaper om planter og dyrking, kunnskaper hvor de på sine områder ikke står tilbake verken for botanikere eller faggartnere. Internasjonalt anerkjente fagpersoner, botanikere og

gartnere finner seg til rette i klubben sammen med de som dyrker sine hager uten de store pretensjoner og de avanserte amatørerne. Alle har vi felles interesser.

Enkeltmedlemmers kontakt med hage- og plantedyrkere i andre verdensdeler setter sitt preg på og påvirker vår virksomhet. Mange av medlemmene er med i internasjonale planteklubber og får frø fra hele verden. De sår hundrevis av nye og ukjente sorter/arter og deler flittig sine frøplanter med seg på byttemøtene. Det forventes meget av klubbens nyeste aktivitet, frøbyttet. Løk og planteimportene har stor betydning for utviklingen. Flere miniplanteskoler har dukket opp, og flere private selger fra sine hager. Dette er et alternativ til å så selv eller importere. Det er naturlig å tro at tilbud og etterspørsel har utfylt hverandre.

Alt dette har ført til et rikt og variert planteutvalg og til interessante opplevelser.

Mange av medlemmene har høstet anerkjennelse i sine lokale miljøer og utenfor amatørernes rekker. Fagfolk på forskjellige områder ser på klubben som en pådriver for en bedre hagekultur, og klubbens medlemmer benyttes som foredragsholdere både i hagelag og i fagkretser. På samme måte har mange glede av og ser betydningen av å skrive både artikler og bøker om planter og hageliv. Vi vet at de som gjør det ikke tjener stort på det, men ser det som både interessant og viktig for å formidle et budskap om større plante- og hageglede og om muligheter for rike opplevelser i vår klubb.

Til tross for alt dette, synes noen at miljøet i Blomstervernens Klubb er vanskelig. Vi befinner oss på det faglige nivået mellom botanikk og hagelag, som en forening for spesielt interesserte. Og dertil snakker vi ofte et språk som mange synes er vanskelig, plantelatin. De plantene vi dyrker har ikke alltid norske navn, ukjente som de kan være i markedet, og da blir latinske plantenavn eneste måte å kommunisere på.

En stor inspirasjon for klubbens liv, og medvirkende til medlemmenes utvikling, har vært og vil nok fortsatt være kontakten med Trädgårdsamatörerna, både på Riksmøter og ved personlig vennskap.

Det som i begynnelsen var en klubb for blomsterinteresserte i Oslo-området omfatter nå hele landet. Etter 50 års virksomhet må det konstateres at den kimen som så dagens lys i 1954 har fått mange slags grener og båret mangeartede frukter. Thorsrud fikk rett da han for 50 år siden trodde at klubben ville få stor betydning for heving av hagekulturnivået i Norge. Blomsterverner har gått nye veier, vi har sprenget grenser for begrepet «6-7 sikre sorter»; vi utvider blomsterdyrkingens muligheter, vi deltar i landets kulturarbeid. Blomstervernens Klubb har virkelig bidratt til å øke interessen for planter og hagekultur, slik Olaf Billes mål var.

Glade
blomstervenner.
Foto: Ragnar
Sandbrekke.

Frodighet i Ragnars hage.
Foto: Jorun Tharaldsen.

Hva i all verden
har vi her?
Foto: EC.

Etterord

Tanker ved en milepæl, hvor står vi, og hvor går vi?

Vi har idag drøyt 500 medlemmer, hvorav halvparten i Osloområdet, resten er spredt ut over hele landet. Hva har så klubben bidratt til både overfor miljøet og hagekulturen i Norge? Det er en klubb med stor aktivitet og solid anseelse, og mange av våre medlemmer blir flittig benyttet som foredragsholdere og forfattere av artikler i hagefora. I våre medlemslister finner vi, i tillegg til alle de mange glade amatørerne, medlemmer som representerer både store hagesentra og planteskoler, og mange små planteskoler som har satset på et mer spesielt planteutvalg. Vi er mange som tror at klubbens virksomhet har hatt betydning for det økede tilbud av planter på markedet i dag.

Den store geografiske spredningen betyr at vi til daglig har liten direkte kontakt med dem som ikke hører til Oslo-området, og som derfor ikke kan delta på våre medlemsmøter. Det er derfor viktig at vi kan tilby noe mer. Av tilbakemeldingen vi får til styret, er det klart at Blomstervennen er viktig i denne sammenheng. Det må derfor hele tiden diskuteres hva vi kan gjøre for å få det enda bedre, både hva form og innhold angår. Dette er tildels et spørsmål om ressurser, flere og bedre bilder er kostbart, øker vi sidetallet, økes også portoutgiftene. Ønsker fra medlemmene om for eksempel fylldige referat fra medlemsmøtene, krever at noen er villige til å skrive dem.

Importene er populære, men dagens internetthandel og endringer i importforskriftene gjør det enklere for den enkelte å klare importen selv. Men fortsatt vil nok samleimportene være et godt tilbud for mange, ikke minst fordi det reduserer utgiftene, og ikke alle er like fortrolige med å forholde seg til utenlandske leverandører eller Internett. Men det er ingen tvil om den teknologiske utviklingen også påvirker en blomstervenns hverdag; foreningens hjemmeside er fortsatt i sin spede begynnelse og fortsatt ikke helt stø på bena, men vi håper at den etterhvert skal bli en viktig informasjonskilde for foreningens medlemmer.

Styrene har i alle år diskutert hvor store vi skal bli, og hvor mye vi skal reklamere for oss selv. Noen opplever at vi er lite åpne overfor nye medlemmer, og mange tror vi krever anbefaling for å bli medlem. Alle er velkomne, og vi ønsker at de som kommer, vil føle seg hjemme og bli stimulert til å utvikle sine interesser videre. Vårt mål er i og for seg ikke å samle flest mulig medlemmer, men kanskje heller å foredle vår virksomhet. Ambisjonene er å holde et høyt faglig nivå, men også å ta vare på entusiastene.

Styret

Bildene på for-og baksiden viser noen planter som har vært, og fremdeles er svært attraktive for blomstervenner.

Forsiden:

1. *Lewisia cotyledon*. Foto: EC.
2. *Sanguinaria canadense* 'Multiplex'. Foto: EC.
3. *Paeonia mlokosevitschii*. Foto: EC.
4. *Meconopsis betonicifolia*. Foto: EC.
5. *Meconopsis punicea*. Foto: Finn Haugli.

Baksiden:

6. *Hydrangea aspera* ssp. *sargentiana*. Foto: EC.
7. *Trillium catesbaei*. Foto: EC.
8. *Glaucidium palmatum*. Foto: EC.
9. *Trillium grandiflorum* 'Flore Pleno'. Foto: EC.

Redaktør: Elin Conradi
Ombrekking/layout: Jan Wesenberg
Trykking og ferdiggjøring: Øivind Glomvik AS,
postboks 179, 1801 Askim